

W SŁUŻBIE POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO NA KRESACH

Stanisław Duszniak
(1899-1953)

Zbigniew Zabokrzecki

Stanisław Duszniak urodził się 2 stycznia 1898 roku w Siulku, w powiecie podhajeckim województwa tarnopolskiego. Naukę rozpoczął w 1909 roku w c.k. gimnazjum w Brzeżanach, ale ze względu na kłopoty rodzinne przerwał ją w roku 1911, po ukończeniu klasy drugiej. Do roku 1915 pracował w Brzeżanach jako guwerner-korepetytor. W roku 1916 został wcielony do armii austriackiej, w której służył do października 1918 roku. W czasie służby wojskowej zdał egzaminy z klas III-VI w c.k. gimnazjum w Nowym Targu, a egzamin z kl. VII w c.k. gimnazjum w Stanisławowie. Z końcem roku 1918 wstąpił do Wojska Polskiego, z którego został zdemobilizowany w październiku 1920 roku¹.

W październiku 1919 roku w Państwowym Gimnazjum w Brzeżanach zdał egzamin dojrzałości na warunkach przysługujących wojskowym i otrzymał świadectwo uprawniające do podjęcia studiów uniwersyteckich.

W semestrze zimowym 1919/1920 rozpoczął studia w Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie na Wydziale Prawa i Umiejętności Politycznych, które ukończył w 1925 roku, uzyskując dyplom magistra prawa. W czasie studiów pracował w Dyrekcji Skarbu we Lwowie². Po ukończeniu studiów wstąpił do „służby cywilnej” w Urzędzie Wojewódzkim w Stanisławowie w charakterze

¹ Przebiegu służby w Wojsku Polskim ze względu na brak dostępu do dokumentów archiwalnych nie udało się ustalić.

² Kopia pisma z Urzędu Skarbowego we Lwowie w zbiorach autora artykułu.

praktykanta administracyjnego. W 1926 roku zdał przed Komisją Egzaminacyjną przy Wojewodzie w Stanisławowie egzamin warunkujący podjęcie pracy w administracji państwowej. W kolejnych latach był zatrudniony w Urzędzie Wojewódzkim na różnych stanowiskach.

Wiosną 1939 roku rozpoczął starania o otwarcie przewodu doktorskiego u prof. Kazimierza Kumanieckiego, wykładowcy prawa politycznego w Uniwersytecie Jagiellońskim. Długotrwała choroba profesora oraz wybuch II wojny światowej uniemożliwiły realizację tego zamierzenia³.

W dniu wybuchu II wojny pełnił funkcję inspektora w Inspektoracie Wydziału Samorządu w Urzędzie Wojewódzkim w Stanisławowie. Po zajęciu Stanisławowa we wrześniu 1939 roku przez Sowietów został wraz z rodziną wysiedlony z mieszkania, które władze sowieckie przeznaczyły na dom kultury. Rodzina zamieszkała „kątem” u znajomych. Utrzymywali się z wyprzedaży rzeczy i dóbr osobistych oraz z zarobków otrzymywanych za dorywcze prace fizyczne, gdyż S. Duszniak nie podjął pracy w urzędach sowieckich. Matka (żona Stanisława Duszniaka) uczyła córki w domu⁴. Po wkroczeniu Niemców do Stanisławowa w czerwcu 1941 roku S. Duszniak wynajął mieszkanie w centrum miasta i otworzył w tym samym domu kancelarię prawniczą⁵.

W końcu 1941 roku Karolina Lanckorońska jako pełnomocniczka Rady Głównej Opiekuńczej na województwo stanisławowskie zatrudniła S. Duszniaka w charakterze referenta organizacyjnego, a w marcu 1942 roku powołała go na kierownika biura Polskiego Komitetu Opiekuńczego w Stanisławowie⁶.

W końcu 1941 roku i na początku 1942 roku Komenda Obszaru AK we Lwowie przystąpiła do odtwarzania Komendy Okręgu AK w Stanisławowie. Na komendanta mianowano ppłk. Jana Rogowskiego, ps. „Włodzimierz”, „Jastrzębiec”, a na szefa sztabu kpt. Rudolfa Jana Majewskiego, ps. „Feliks”. W wyniku intensywnych działań w okresie pierwszego półrocza 1942 roku został skompletowany skład sztabu okręgu i powstały podstawowe wydziały⁷.

W lutym 1942 roku mjr Jerzy Neugebauer, ps. „Piotr”, „Roman”, „Cezaury” rozpoczął w Komendzie Obszaru AK we Lwowie organizowanie Wydziału

³ List prof. Tadeusza Lehra-Spławińskiego do Stanisława Duszniaka z dnia 11 VII 1939 roku, kopia listu w zbiorach autora niniejszego artykułu.

⁴ Informacja od Danuty Duszniak, córki S. Duszniaka, przekazana autorowi niniejszego artykułu.

⁵ Jak wyżej.

⁶ Pismo Karoliny Lanckorońskiej z dnia 25 III 1942 roku skierowane do Stanisława Duszniaka w sprawie powierzenia funkcji kierownika biura Pol. Kom. Opiekuńczego w Stanisławowie, nadto legitymacja służbowa S. Duszniaka, nr 72, wystawiona w marcu 1942 roku przez Polski Komitet Opiekuńczy z pieczęcią o treści: „Pol. Kom. Opiekuńczy w Stanisławowie” w języku polskim i niemieckim; kserokopie obydwu dokumentów w zbiorach autora niniejszego artykułu.

⁷ J. Węgierski, *Armia Krajowa w Okręgach Stanisławów i Tarnopol*, Kraków 1996, s. 28 i nn., *Biblioteka Historyczna Ogólnopolskiego Okręgu Żołnierzy Armii Krajowej Obszaru Lwowskiego im. Orląt Lwowskich. Na Kresach Południowo-Wschodnich 1939-1945*, t. 9.

Wojskowego (WW) – administracji zmilitaryzowanej. Strukturę terenową podzielono na trzy okręgi-ekspozytury. Okręg III stanowiło województwo Stanisławów (stanisławowskie), który podzielono z kolei na obwody. W tym okresie obwody (powiaty) Stryj, Drohobycz i Sambor podlegały ekspozyturze I – Lwów⁸.

Prawdopodobnie, wyprzedzając ustalenia obszaru w sprawie organizacji administracji zmilitaryzowanej, Komenda Okręgu w Stanisławowie przystąpiła do organizowania jej pod nazwą „Polski Związek Wojskowy”, powierzając to zadanie szefowi Wojskowej Służby Ochrony Powstania, chor. kaw. Mikołajowi Jaguszowi, ps. „Mirosław”, który przeprowadził rozmowy z wytypowanymi pracownikami byłego Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie, m.in. z Aleksandrem Heniszem (po zaprzysiężeniu przyjął on pseudonim „Henryk”) i powierzył mu funkcję kierownika Wydziału Przemysłu⁹.

Jerzy Węgierski podaje przybliżoną datę rozpoczęcia działania Ekspozytury Wydziału Wojskowego w Okręgu III Stanisławów: kwiecień–maj 1942¹⁰. Potwierdza to informacja podana w zeznaniu A. Henisza. W efekcie pozwala to na ustalenie daty powołania na funkcję szefa Ekspozytury S. Duszniaka, ps. „Marian”. Po objęciu stanowiska przystąpił on energicznie do powołania obsady personalnej kierownictwa oraz tworzenia struktur terenowych w obwodach (powiatach). Prawdopodobnie posiadanie legitymacji kierownika biura Polskiego Komitetu Opiekuńczego znacznie ułatwiało poruszanie się w terenie i kontakty z wytypowanymi osobami.

Prof. Jerzy Węgierski w swojej książce przytoczył fragment meldunku ppłk. J. Rogowskiego: „w ciągu 1942 r. zostały zorganizowane szkieletowe władze administracji państwowej wojewódzkie i powiatowe z zasadniczą obsadą personalną włącznie”¹¹.

Z okazji zbliżającego się święta niepodległości gestapo przewencyjnie aresztowało w dniach 10-14 listopada 1942 roku, jak podają różne źródła, od stu sześćdziesięciu do trzystu zakładników, wśród nich członków Polskiego Komitetu Opiekuńczego, m.in. S. Duszniaka oraz kilku członków Komendy Okręgowej AK, w tym komendanta ppłk. J. Rogowskiego, szefa sztabu mjr. R. Majewskiego i szefa Wojskowej Służby Ochrony Powstania chor. M. Jagusza. Początkowo gestapo nie posiadało rozeznania, że wśród aresztowanych są członkowie Komendy Okręgowej. Po wielu dniach większość zakładników zwolniono, w tym m.in. S. Duszniaka i M. Jagusza¹².

⁸ W. Grabowski, *Polska tajna administracja cywilna: 1940-1945*, Warszawa 2003, s. 428, *Monografie*, t. 7; J. Węgierski, *op. cit.*, s. 33.

⁹ IPN BU 177/395/1, Zeznania A. Henisza, s. 89-90.

¹⁰ J. Węgierski, *op. cit.*, s. 33.

¹¹ *Ibidem*, s. 34.

¹² G. Mazur, *Pokucie w latach drugiej wojny światowej. Położenie ludności, polityka okupantów, działalność podziemia*, Kraków 1994, s. 104 i nn., *Rozprawy Habilitacyjne*, nr 286.

Po wyjściu z więzienia S. Duszniak, obawiając się ponownego aresztowania, wyjechał do Brzeżan, ale wkrótce powrócił do Stanisławowa. Dopiero aresztowanie¹³ na początku stycznia 1943 roku M. Jagusza, z którym Duszniak blisko współpracował, spowodowało jego wyjazd do Lwowa. W związku ze swym nagłym wyjazdem do Lwowa Duszniak w lutym lub marcu 1943 roku pod opieką łączniczki o pseudonimie „Marta” wysłał rodzinę do Brzeżan¹⁴.

W marcu i kwietniu 1943 roku aresztowania zatoczyły szerokie kręgi w zrekonstruowanej komendzie Okręgu Stanisławów¹⁵. Objęły również terenową siatkę Wydziału IX. W zaistniałej sytuacji Komenda Obszaru podjęła decyzję o ich usunięciu ze Stanisławowa oraz o wstrzymaniu działalności Okręgu¹⁶. W związku z realnym zagrożeniem aresztowaniem prawdopodobnie we Lwowie w 1943 roku Duszniak poczynił starania o wydanie dokumentów legalizacyjnych, które otrzymał na nazwisko Zbigniew Świącicki przed Bożym Narodzeniem 1943 roku¹⁷.

S. Duszniak zabrał żonę z córkami z Brzeżan do Lwowa w okolicy okresu Bożego Narodzenia 1943 i Nowego Roku 1944. Początkowo rodzina zatrzymała się u znajomych we Lwowie przy jednej z przecznic ul. Gródeckiej¹⁸. Następnie zamieszkała przy ul. Na Bajkach 9¹⁹.

Jednak efektywne kierowanie stanisławowską Ekspozyturą WW ze Lwowa, a przede wszystkim jej rozbudowa w terenie po aresztowaniach, stawały się bardzo trudne, wręcz niemożliwe.

Duszniak w lutym 1943 roku zorganizował spotkanie szefa Wydziału Wojskowego mjr. Neugebaura, ps. „Roman” z przebywającym stale w Stanisławowie A. Heniszem, pełniącym funkcję kierownika przemysłu. Celem spotkania była ocena możliwości powierzenia mu funkcji p.o. zastępcy. Pozytywna ocena spowodowała, że Duszniak w trakcie spotkania z Heniszem w Brzeżnach ustalił zakres dalszej współpracy.

Uzgodniono, że A. Henisz będzie typował kandydatów na poszczególne stanowiska w organizowanej administracji terenowej, a po zaakceptowaniu kandydatów przez Duszniaka – będzie ich zaprzysięgał i nominował²⁰.

¹³ Idem, *Aresztowania żołnierzy Armii Krajowej w okręgu AK Stanisławów 1942-1943*, „Studia Historyczne” 1991, R. 34, z. 1, s. 106.

¹⁴ Informacja D. Duszniak, córki S. Duszniaka, przekazana autorowi artykułu.

¹⁵ G. Mazur, *Pokucie w latach...*, s. 105.

¹⁶ W. Grabowski, *op. cit.*, s. 430-431; G. Mazur, *Pokucie w latach...*, s. 103-104.

¹⁷ IPN BU 177/515, Zeznanie Jana Juliana Zabokrzeckiego-Żrałko na temat nazwiska legalizacyjnego S. Duszniaka (Z. Świącicki), s. 17; nadto informacje D. Duszniak o terminie i miejscu zamieszkania we Lwowie (w posiadaniu autora artykułu); natomiast Danuta Duszniak nie potwierdziła zmiany imienia i nazwiska swego ojca – na Z. Świącicki.

¹⁸ Wg relacji D. Duszniak (2014).

¹⁹ Jak wyżej.

²⁰ IPN-BU 177/395/1, Zeznanie A. Henisza, s. 91 i nn.

Daty odejścia S. Duszniaka z WW i przejścia do Okręgowej Delegatury Rządu były prawdopodobnie wcześniejsze, niż wynika to z wykazu scaleniowego²¹, sporządzonego przez mjr. Neugebauera, ps. „Cezary”, datowanego na 17 czerwca 1943 roku.

Prof. J. Węgiński w „Sowińcu” podał informację, że „Hugo” w kwietniu 1943 roku zrezygnował ze stanowiska w sztabie reaktywowanej Komendy Okręgu Stanisławów AK i przeszedł do Okręgowej Delegatury Rządu (ODR), obejmując funkcję zastępcy kierownika Wydziału VI – Informacji i Prasy²².

Ta informacja nie znajduje z kolei potwierdzenia w dokumentach archiwalnych, znajdujących się w zbiorze W. Świrskiego w Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu²³.

Prawdopodobnie zaistniały dwa powody przejścia do ODR. Po pierwsze, fakt, że w okresie jego działalności jako szefa Ekspozytury WW, mimo iż organizacyjnie stanowiła ona IX Wydział Komendy Okręgu Stanisławów, współdziałał bezpośrednio z szefem IX Wydziału WW Obszaru mjr. Neugebauerem, ps. „Cezary”, zachowując znaczną niezależność od Komendy Okręgu²⁴, a po przeniesieniu się do Lwowa Dusznik nie nawiązał osobistego kontaktu z reaktywującym Komendę Okręgu kpt. W. Hermanem, ps. „Globus”²⁵.

Być może drugim powodem był fakt, że Dusznik w tym czasie nawiązał współpracę z prof. Marianem Zimmermannem, wykładowcą Tajnego Wydziału Prawa UJK we Lwowie, pod kierunkiem którego na studium doktoranckim opracowywał rozprawę doktorską pt. *Zagadnienia nadzoru nad samorządem miejskim*²⁶. Wprawdzie otrzymała ona negatywne oceny recenzentów, ale jedynie z powodu nienaniesienia poprawek wymaganych przez promotora²⁷.

Zarówno prof. M. Zimmermann, jak i S. Dusznik ze względu na sytuację na froncie sowiecko-niemieckim w tym okresie opuścili Lwów. Pierwszy z nich wyjechał z początkiem lata 1944 roku do Niepołomic, gdzie nauczał na tajnych kompletach gimnazjalnych. Drugi z nich w połowie maja 1944 roku, z powodu

²¹ Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu (dalej cyt. Ossol.), sygn. 16602/II, Zbiór W. Świrskiego, k. 24.

²² J. Węgiński, *Kim byli „Hilary” i „Hugo” w lwowskiej Armii Krajowej i w okręgowej Delegaturze Rządu („Wino”)*, „Sowiniec” 2006, nr 28, s. 29 i 32.

²³ Ossol. sygn. 16599/II, Zbiór W. Świrskiego.

²⁴ Ossol. sygn. 16601/II, Zbiór W. Świrskiego, pismo „Hugona” do „Cezara” z 28 III 1934 [44].

²⁵ IPN BU 177/515, Zeznanie J. Zabokrzeckiego; AWIH III/33/84, Raport kpt. W. Hermana, k. 2, 4.

²⁶ Należy zaznaczyć, że zarówno pierwsze staranie S. Duszniaka o uzyskanie stopnia doktora w Uniwersytecie Jagiellońskim w 1939 roku, jak i drugie podejście do doktoratu w Tajnym Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie w 1944 roku, zakończyło się niepowodzeniem. Doktorat uzyskał dopiero w 1947 roku w Uniwersytecie Poznańskim.

²⁷ J. Draus, *Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie 1918-1946. Portret kresowej uczelni*, Kraków 2007, s. 147, 226.

zagrożenia przez oficera SS Galizien mieszkającego w sąsiednim mieszkaniu²⁸, wywiózł rodzinę do Warszawy, a sam powrócił do Lwowa, aby ostatecznie 16 lipca 1944 roku wyjechać do Warszawy²⁹.

Wracając do działalności „Hugona”, należy zaznaczyć, że S. Duszniak po przejściu do Wydziału Ogólnoadministracyjnego Okręgowej Delegatury Rządu, kierowanego do czasu wyjazdu ze Lwowa przez Jarosza, ps. „Józef”, a następnie przez dr. W. Świrskiego, ps. „Ryszard”, pełnił funkcję delegata na województwo stanisławowskie³⁰. Do jego obowiązków należały: po pierwsze – sprawy doboru przyszłych kandydatów na funkcje administracyjne w obwodach i miastach wchodzących w skład województwa, po drugie – zbieranie meldunków i sprawozdań (Mt – meldunki tygodniowe, Mo – meldunki miesięczne) oraz ich opracowywanie (weryfikacja) dla Wydziału Prasy i Informacji ODR.

W czasie pobytu w Warszawie Delegat Okręgowy Adam Ostrowski, ps. „Tomasz” uzyskał zgodę zastępcy dyrektora Wydziału Spraw Wewnętrznych Wiktora Janiszewskiego, ps. „Kochanowski” na utworzenie w ODR trzech nowych wydziałów, w tym Wydziału Ochrony Pracy. Równocześnie uzgodnił ich obsadę personalną³¹ z 10 czerwca 1944 roku³².

Delegat ODR w czasie pobytu w Warszawie ustalił obsadę personalną Wydziału Ochrony Pracy, a na jej kierownika uzgodnił S. Duszniaka „Hugona”. Prawdopodobnie brał pod uwagę fakt, że w maju, o czym była mowa wcześniej, wywiózł rodzinę do Warszawy, a sam również zamierzał wyjechać.

30 czerwca 1944 roku odbyła się zwołana przez Delegata Okręgowego konferencja w „sprawie możliwie szybkiego zakończenia prac związanych z budową administracji rządowej na tym terenie”³³. Na konferencji doszło do różnicy zdań między delegatem „Tomaszem” a „Hugonem” odnośnie do przeprowadzonych zmian organizacyjnych oraz wymagań, aby kierownictwa jednostek administracyjnych w momencie wkroczenia Rosjan pozostawały na miejscu.

Tę samą datę, tj. 30 czerwca 1944 roku, nosi pismo powołujące „Hugona” na stanowisko kierownika Wydziału Ochrony Pracy ODR, które zarazem odwoływało go z funkcji delegata na województwo stanisławowskie³⁴.

„Hugo” napisał dwa odręczne listy mające związek z naradą 30 czerwca 1944 roku, obydwa z datą 16 lipca 1944 roku. W pierwszym, skierowanym do

²⁸ Informacja uzyskana przez autora niniejszego artykułu od D. Duszniak.

²⁹ Ossol. sygn. 16595/II, Zbiór W. Świrskiego, dwa listy „Hugona” z 16 VII 1944 r., k. 97-98.

³⁰ Zeznanie A. Ostrowskiego, [w:] *Operacja „Sejm” 1944-1946*, red. J. Bednarek et al., wybór dokumentów i red. W. Chudzik et al., przeł. K. Seń, W. Tarnawska, Warszawa-Kijów 2007, s. 263, *Polska i Ukraina w Latach Trzydziestych – Czterdziestych XX Wieku*, t. 6.

³¹ Pismo „Eustachego Głowackiego” (Władysław Grzędzielski – przyp. Z.Z.).

³² Ossol. sygn. 16595/II, Zbiór W. Świrskiego, k. 57.

³³ Ibidem, k. 29.

³⁴ Ibidem, k. 31.

„Ryszarda” (W. Świrskiego), wyjaśnia przyczyny, z powodu których m.in. nie miał zamiaru pozostać na miejscu po wkroczeniu Sowieców. Wynikało to z obawy przed aresztowaniem spowodowanym działalnością w Stanisławowie w czasie pierwszej okupacji sowieckiej, jak również możliwością odcięcia od rodziny w Warszawie. W związku z tym podjął decyzję wyjazdu ze Lwowa 16 czerwca 1944 roku i poprosił o dwutygodniowy urlop, zaznaczając jednocześnie, że gotów jest stawić się na każde wezwanie Delegata Okręgowego. Równocześnie powiadomił, że zastępstwo na czas nieobecności powierzył „Hilaremu”³⁵.

Z kolei w liście do „Hilarego” prosił o przekazanie listu „Ryszardowi” oraz o pomoc w uzyskaniu urlopu i zasiłku finansowego (pomocy finansowej) „na obcym bruku”. Obawiał się, że zostanie przeniesiony do Warszawy, a pragnąłby pozostać przy dotychczasowej funkcji, chociaż zadowoliliby się także funkcją zastępcy wojewody stanisławowskiego („Pozdrowienia dla Pani i p. Hanki [łączniczki], dla Pana uściski dłoni”). S. Duszniak wyjechał ze Lwowa do Warszawy 16 lipca 1944 roku, a po piętnastu dniach rozpoczęło się powstanie warszawskie³⁶.

Losy S. Duszniaka i jego rodziny w okresie powstania warszawskiego, a następnie po wojnie w Polsce Ludowej³⁷, przedstawiały się następująco. W powstaniu nie brał udziału, będąc przez cały czas z żoną i córkami. Po kapitulacji cała rodzina została internowana w obozie w Pruszkowie, po wyjściu z którego przez wiele tygodni tułali się, aby ostatecznie zamieszkać w Rabce³⁸. Duszniak podejmował szereg starań o znalezienie pracy w Tymczasowym Zarządzie Państwowym na Województwo Krakowskie w Krakowie oraz wysyłając podania do Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach i do Ministerstwa Administracji Publicznej w Warszawie. Pozytywną decyzję otrzymał z Ministerstwa z terminem podjęcia pracy 1 września 1946 roku. W tym Ministerstwie w latach 1946-1950 zajmował szereg stanowisk w Wydziale Organizacyjno-Prawnym. Ze względu na swoje wysokie kwalifikacje zawodowe otrzymał przydział mieszkania służbowego w Warszawie przy ul. Akacjowej 11. Wobec likwidacji tego Ministerstwa w czerwcu 1950 roku został przeniesiony do Ministerstwa Finansów, w którym pracował do 1952 roku.

³⁵ Ibidem, k. 32. W. Grabowski w monografii *Polska tajna administracja cywilna 1940-1945* (Warszawa 2003, s. 443) pisze, że „Hugon” był kierownikiem Wydziału Pracy od 1 VII 1944 roku. Natomiast nie pisze on nic, że „Hugon” uprzednio został odwołany z funkcji delegata na województwo stanisławowskie i o przyczynach tej decyzji, jak również o nieprzyjęciu nominacji na proponowane stanowisko.

³⁶ Ossol. sygn. 16595/II, Zbiór W. Świrskiego, k. 97.

³⁷ Dalsze losy S. Duszniaka i jego rodziny oparte są na wspomnieniach jego córki – D. Duszniak – oraz na dokumentach przekazanych przez nią Waldemarowi Grabowskiemu, ponadto na informacjach przekazanych przez nią w wielokrotnych rozmowach telefonicznych autorowi niniejszego artykułu.

³⁸ Obecna nazwa miejscowości: Rabka-Zdrój.

Być może jeszcze w okresie pobytu w rejonie Krakowa w latach 1944-1945 nawiązał kontakt z prof. M. Zimmermannem. W końcu 1945 roku lub na początku 1946 roku przy udziale profesora przygotowywał rozprawę doktorską początkowo pod tytułem: *Nadzór nad samorządem gminnym w ustawodawstwie polskim 1918-1939*.

Po jej uzupełnieniu o informacje na temat regulacji prawnych z okresu 1939-1947 przedstawił ostatecznie dysertację doktorską pod zmienionym tytułem: *Nadzór nad samorządem gminnym w ustawodawstwie polskim 1918-1947*. Promotorem pracy był prof. dr M. Zimmermann³⁹, a jej recenzentem został prof. Zygmunt Wojciechowski. S. Dusznik złożył dwa egzaminy doktorskie, z prawa administracyjnego i z prawa państwowego, następnie zaś obronił się na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Poznańskiego 6 lutego 1947 roku. 9 lutego tego roku promowany został w Uniwersytecie Poznańskim na doktora praw⁴⁰.

W okresie pracy kolejno w ministerstwach Administracji Publicznej oraz Finansów publikował szereg fachowych artykułów z prawa, najpierw w latach 1947-1948 w miesięczniku „Administracja i Samorząd na Ziemiach Odzyskanych”, a następnie w latach 1948-1951 w organie Zrzeszenia Prawników Demokratów „Państwo i Prawo”, którego redaktorem naczelnym był dr Stanisław Ehrlich.

Ówczesną wieloletnią współpracę z miesięcznikiem „Państwo i Prawo” zakończył list prof. dr. S. Ehrlicha, w którym ocenił treść artykułu przysłanego przez Dusznika do redakcji w sposób następujący: „Wydaje mi się, że mam obowiązek szczerze powiedzieć, że swoją erudycję winien Pan uzupełnić inną jeszcze: erudycją marksizmu i prawniczej literatury radzieckiej”⁴¹.

Wykorzystując swój dotychczasowy dorobek publikacyjny w czasopiśmie oraz uprzednią współpracę naukową, S. Dusznik zwrócił się do prof. M. Zimmermanna z wnioskiem o możliwość opracowania pod jego kierunkiem pracy habilitacyjnej i został przyjęty na prowadzone przezeń seminarium prawa administracyjnego⁴².

³⁹ Do 1 I 1948 prof. dr M. Zimmermann był kierownikiem Katedry Nauki Administracji i Prawa Administracyjnego II (należała ona do Zakładu Prawa Publicznego) Uniwersytetu Poznańskiego. Informacja z Archiwum UAM.

⁴⁰ Dane na temat doktoratu na podstawie dokumentacji w Archiwum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w teście doktorskiej S. Dusznika (sygn. AUAM 425/11).

⁴¹ List Stanisława Ehrlicha do Stanisława Dusznika z 10 II 1951 roku (w zbiorach córki, D. Dusznik, kserokopia w posiadaniu autora artykułu).

⁴² Zaświadczenie z 29 X 1949 roku wydane przez prof. M. Zimmermanna S. Dusznikowi (w zbiorach D. Dusznik, kserokopia w posiadaniu autora artykułu).

Kiedy jednak 6 lipca 1950 roku S. Duszniak zwrócił się do Departamentu Kadr Ministerstwa Finansów o udzielenie dwumiesięcznego, płatnego urlopu na dokończenie pracy habilitacyjnej, otrzymał decyzję odmowną.

Być może na odmowę i przesunięcie go w lutym 1952 roku z Ministerstwa Finansów na stanowisko p.o. kierownika administracyjno-gospodarczego w Centrali Jubilerskiej w Warszawie (wyodrębnionego przedsiębiorstwa państwowego) miały wpływ, poza pogarszającym się stanem zdrowia, także takie negatywne opinie, jakie wyraził ówczesny marksista prof. dr S. Ehrlich o braku znajomości sowieckiej literatury prawniczej.

S. Duszniak, ps. „Marian”, „Hugo”, „Hugon”, pierwszy konspiracyjny wojewoda stanisławowski, zmarł w Warszawie 23 czerwca 1953 roku i został pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (kwatery nr 93). Jego córka Danuta uzupełniła w 2013 roku napis na nagrobku o treść pseudonimu: „Hugo”⁴³.

⁴³ Uczyniła to po zapoznaniu się z ustaleniami odnośnie do pseudonimu S. Duszniaka, zawartymi we wstępnej wersji niniejszego tekstu przygotowywanego dla „Sowińca” w 2013 roku. Autor niniejszego artykułu przekazał wyniki swoich ustaleń dotyczących osoby noszącej pseudonim „Hugo” pracownikowi IPN W. Grabowskiemu, który opublikował je na łamach „Biuletynu Informacyjnego” Światowego Związku Żołnierzy AK (*Jeśli zapomnimy o Nich... Delegatura Rządu w czasie ostatecznej próby*, 2014, nr 1, s. 63-67).